

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 25. listopada 2022.

Analiza presude velikog vijeća

Savran protiv Danske
br. zahtjeva 57467/15

nema povrede čl. 3. Konvencije – zabrana mučenja
povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

Protjerivanje podnositelja zahtjeva koji boluje od shizofrenije
nije doseglo potreban prag ozbiljnosti za primjenu članka 3. Konvencije

Mjera protjerivanja uz trajnu zabranu ponovnog ulaska
nije bila proporcionalna podnositeljevom pravu na privatni život

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u velikom vijeću od 17 sudaca, 7. prosinca 2021. presudio je da protjerivanje podnositelja zahtjeva u Tursku nije uzrokovalo povredu članka 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija), ali je uzrokovalo povredu članka 8.

Podnositelj zahtjeva je turski državljanin koji je 1991., u dobi od šest godina, zakonito ušao u Dansku. Nakon što je osuđen za teško kazneno djelo, 2008. je smješten na neodređeno vrijeme u sigurnosnu ustanovu za osobe s teškim mentalnim poremećajima, a godinu dana kasnije izdan je nalog za njegovo protjerivanje u Tursku uz trajnu zabranu ponovnog ulaska u Dansku. Na zahtjev podnositeljevog skrbnika, pokrenut je postupak radi preispitivanja izrečene kazne te je danski Gradski sud utvrdio da, unatoč težini njegova zločina, nije bilo prikladno izvršiti nalog za protjerivanje jer je podnositelju, koji je bolovao od shizofrenije, bilo potrebno kontinuirano liječenje i nadzor. Danski Visoki sud ukinuo je ovu presudu uz obrazloženje da je zbog prirode i težine počinjenog kaznenog djela podnositeljevo protjerivanje bilo nužno, da on nije osnovao obiteljski život u Danskoj te da je u Turskoj mogao nastaviti odgovarajuće liječenje. Podnositelj je 2015. protjeran u Tursku.

Pred Europskim sudom, podnositelj zahtjeva je prigovorio da je njegovo protjerivanje u Tursku bilo protivno člancima 3. i 8. Konvencije.

Presudom od 1. listopada 2019., vijeće Europskog suda je s 4 glasa za i 3 protiv utvrdilo da je došlo do povrede članka 3. Konvencije i nije smatralo potrebnim ispitati prigovor podnositelja zahtjeva temeljem članka 8. Konvencije. Vijeće je utvrdilo da je protjerivanje podnositelja uzrokovalo povredu članka 3. jer danske vlasti od nadležnih turskih vlasti nisu zatražile jamstva da će podnositelj u Turskoj, gdje nije imao obitelj, dobiti odgovarajuću zdravstvenu skrb sukladno preporukama psihijatarata.

Na zahtjev danske vlade, predmet je 27. siječnja 2020. podnesen na odlučivanje velikom vijeću.

Članak 3.

Veliko vijeće je ponovilo da postupanje mora doseći minimalnu razinu ozbiljnosti kako bi ušlo u opseg čl. 3. Konvencije. Procjena ovog minimuma je relativna i ovisi o okolnostima kao što je trajanje, fizički i mentalni učinci zlostavljanja te, u nekim slučajevima, spol, dob i zdravstveno stanje žrtve ([N. protiv Ujedinjene Kraljevine](#) [GC], st. 29.).

Relevantna načela koja se odnose na udaljavanje stranaca koji pate od teških bolesti, Europski sud je utvrdio u presudi [Paposhvili protiv Belgije](#) [VV]¹.

Sukladno tim načelima:

- a. Na strancu je da priloži dokaze u prilog tvrdnji da postoje značajni razlozi za sumnju da bi, u slučaju provedbe naloga za udaljavanje, bio izložen stvarnom riziku od postupanja protivnog čl. 3. Konvencije.
- b. Kada je takav dokaz predložen, država koja provodi udaljavanje mora otkloniti svaku sumnju u postojanje tog rizika pri čemu mora pažljivo procijeniti kakve će biti posljedice udaljavanja, kako u svjetlu opće situacije u državi primateljici tako i u svjetlu osobnih okolnosti stranca. Pri tome mora uzeti u obzir opće izvore kao što su izvješća Svjetske zdravstvene organizacije ili drugih uglednih nevladinih organizacija te liječničke potvrde koje se odnose na dotičnog stranca. Učinak udaljavanja mora se procijeniti usporedbom zdravstvenog stanja stranca prije udaljavanja i kako bi se ono razvijalo nakon udaljavanja u državu primateljicu.
- c. Država koja provodi udaljavanje mora u svakom konkretnom slučaju provjeriti je li zdravstvena skrb koja je općenito dostupna u državi primateljici u praksi dostatna i prikladna za liječenje bolesti dotičnog stranca.
- d. Ta država također mora razmotriti opseg u kojem će stranac imati stvarni pristup liječenju, uzimajući u obzir cijenu liječenja, postojanje društvene i obiteljske potpore i udaljenost koju treba prijeći da bi imao pristup potrebnoj skrbi.
- e. Ako, nakon ispitivanja relevantnih informacija, postoje ozbiljne sumnje u to kakve će posljedice udaljavanja biti za stranca, država koja provodi udaljavanje mora od države primateljice pribaviti pojedinačna i dostatna jamstva da će strancu biti dostupno odgovarajuće liječenje kako ne bi bio izložen postupanju protivnom čl. 3. Konvencije.

Europski sud je istaknuo da je gore navedene obveze (b. – e.) država dužna provesti tek nakon što izvedeni dokazi (a.) pokažu da postoje značajni razlozi za sumnju da će se teško bolesni stranac u državi primateljici, zbog nepostojanja odgovarajućeg liječenja ili nedostatka pristupa takvom liječenju, suočiti sa stvarnim rizikom od ozbiljnog, brzog i nepovratnog pogoršanja zdravstvenog stanja koje može rezultirati intenzivnom patnjom ili značajnim skraćanjem očekivanog životnog vijeka.

Navedeni test ispunjenja minimalnog praga ozbiljnosti utvrđen presudom *Paposhvili* (st. 183. presude) primjenjuje se na teško bolesne osobe bez obzira radi li se o fizičkom ili mentalnom oboljenju. Drugim riječima, Europski sud je utvrdio da se predmetni standard koji mora biti ispunjen za primjenjivost čl. 3., može primijeniti u svim situacijama koje uključuju udaljavanje teško bolesne osobe, bez obzira na prirodu bolesti.

¹ Sažetak presude je dostupan na [hrvatskom](#)

Veliko vijeće je smatralo da vijeće nije primijenilo taj test na predmet podnositelja zahtjeva. Naime, iako je shizofrenija ozbiljna mentalna bolest, to samo po sebi nije bilo dovoljno da podnositeljev prigovor uđe u opseg čl. 3. Konvencije. U njegovom slučaju nije dokazano da bi ga udaljšavanje u Tursku izložilo ozbiljnom, brzom i nepovratnom pogoršanju zdravstvenog stanja koje bi rezultiralo intenzivnom patnjom ili značajnim skraćenjem očekivanog životnog vijeka. Prema liječničkoj dokumentaciji, pogoršanje psihotičnih simptoma je kod podnositelja moglo rezultirati agresivnim ponašanjem i znatno većim rizikom od počinjenja kaznenih djela protiv drugih. Međutim, takve posljedice, iako vrlo ozbiljne i štetne, nisu mogle rezultirati intenzivnom patnjom za samog podnositelja. Što se tiče bilo kakvog rizika od pogoršanja podnositeljevog imunološkog stanja zbog korištenja lijekova, Europski sud je zaključio da relevantni dokazi nisu ukazivali da bi takve imunološke deficijencije, ako bi se dogodile, bile nepovratne niti da bi rezultirale intenzivnom patnjom ili značajnim skraćenjem očekivanog životnog vijeka potrebnim da se zadovolji *Paposhvili* test.

Slijedom navedenog, veliko vijeće je zaključilo da podnositelj zahtjeva nije dokazao postojanje značajnih razloga za sumnju da bi, u nedostatku odgovarajućeg liječenja u Turskoj ili nedostatku pristupa takvom liječenju, bio izložen riziku od ozbiljnog, brzog i nepovratnog pogoršanja zdravstvenog stanja koje je moglo rezultirati intenzivnom patnjom ili značajnim skraćenjem očekivanog životnog vijeka. Zaključio je kako okolnosti ovog slučaja nisu dosegnule prag ozbiljnosti potreban za primjenu čl. 3., stoga nije došlo do povrede navedenog članka Konvencije.

Članak 8.

Sukladno praksi Europskog suda, činjenica da postupanje ne doseže minimalnu razinu ozbiljnosti prema čl. 3., ne znači da ono ne može uzrokovati povredu čl. 8. Konvencije ako postoje dovoljno štetni učinci na tjelesni i moralni integritet pojedinca ([Costello-Roberts protiv Ujedinjene Kraljevine](#), st. 36).

Podnositelj zahtjeva bio je migrant koji se nastanio u Danskoj i stoga je njegovo protjerivanje predstavljalo miješanje u njegov privatni život.

Što se tiče obiteljskog života, Europski sud je zaključio da nije bilo miješanja u taj aspekt čl. 8. jer, iako je podnositelj imao normalne obiteljske veze sa svojom majkom, braćom i sestrama, oni su prestali živjeti zajedno dok je podnositelj bio dijete, a njegova mentalna bolest, iako ozbiljna, nije ga onesposobila do te mjere da se morao oslanjati na svakodnevnu brigu i podršku obitelji.

Nadalje, Europski sud je utvrdio da je miješanje u podnositeljev privatni život bilo u skladu sa zakonom te je težilo legitimnom cilju sprječavanja nereda i zločina. Preostalo je ispitati je li ono bilo nužno u demokratskom društvu.

S tim u vezi, Europski sud je ponovio kriterije postavljene u presudi [Maslov protiv Austrije](#) [VV] (st. 71.)² i zaključio da je podnositelj zahtjeva bio ranjiviji od prosječne osobe za koju je izdan nalog za protjerivanje, stoga se njegovo zdravstveno stanje moralo uzeti u obzir

² Sukladno tim kriterijima, pri ocjeni nužnosti protjerivanja mlađih punoljetnih osoba koje još nisu zasnovale vlastitu obitelj, Europski sud uzima u obzir:

- a. prirodu i težinu kaznenog djela koje je podnositelj zahtjeva počinio;
- b. duljinu boravka podnositelja zahtjeva u državi iz koje će biti protjeran;
- c. vrijeme koje je proteklo od počinjenja kaznenog djela i ponašanje podnositelja u tom razdoblju; i
- d. društvenu, kulturnu i obiteljsku povezanost s državom iz koje će biti protjeran i s državom odredišta.

kao jedan od faktora pri ocjeni uspostavljanja pravedne ravnoteže između podnositeljevog prava na poštovanje privatnog života i javnog interesa za njegovo protjerivanje radi sprečavanja nereda i zločina. Europski sud je utvrdio da su danski sudovi temeljito razmotrili medicinske aspekte podnositeljevog predmeta, ali nisu dovoljno uzeli u obzir druge kriterije.

Konkretno, u odnosu na prirodu i težinu kaznenog djela koje je podnositelj zahtjeva počinio, iako je ono nedvojbeno bilo vrlo ozbiljno, danski sudovi nisu uzeli u obzir činjenicu da je u vrijeme kada ga je počinio, podnositelj patio od mentalnog poremećaja s fizički agresivnim ponašanjem kao jednim od simptoma. Upravo zbog te psihičke bolesti podnositelj je u konačnici oslobođen od kazne te je bio upućen na psihijatrijsku skrb. Po mišljenju Europskog suda, tužena država se stoga nije mogla legitimno osloniti na ozbiljnost počinjenog kaznenog djela kako bi opravdala podnositeljevo protjerivanje.

Nadalje, ponašanje podnositelja u razdoblju od počinjena kaznenog djela i do njegovog protjerivanja bilo je važno za procjenu rizika od ponavljanja kaznenog djela. S tim u vezi, Europski sud je primijetio da danski Visoki sud pri procjeni tog rizika nije uzeo u obzir očite blagotvorne učinke liječenja i pozitivne promjene u podnositeljevom ponašanju zbog kojih je u konačnici i otpušten iz forenzičke psihijatrijske skrbi.

Taj sud nije uzeo u obzir niti jačinu podnositeljevih veza s Danskom u usporedbi s onima s Turskom. Naime, podnositelj je bio migrant koji je živio u Danskoj od svoje šeste godine, tamo je stekao većinu svog obrazovanja i svi članovi njegove uže obitelji živjeli su ondje. Osim toga, podnositelj je oko pet godina bio na danskom tržištu rada.

Na kraju, Europski sud je utvrdio da danski sudovi prema domaćem pravu nisu imali diskrecijsko pravo preispitati i ograničiti trajanje zabrane izrečene podnositelju zahtjeva, niti su imali mogućnost ponovnog razmatranja naloga o protjerivanju u bilo kojem drugom postupku. Podnositelju je izrečena trajna zabrana ponovnog ulaska u Dansku što je značilo da nije imao nikakvih realnih izgleda za ponovni ulazak, a kamoli povratak u Dansku. Takva mjera je, prema mišljenju Europskog suda, bila vrlo ozbiljna.

Slijedom svega navedenog, Europski sud je zaključio da su danske vlasti propustile uzeti u obzir i pravilno uravnotežiti suprotstavljene interese, stoga je došlo povrede podnositeljeva prava na poštovanje privatnog života.

Europski sud je utvrdio da je samo utvrđenje povrede bilo dovoljno za naknadu nematerijalne štete, dok je na ime troškova i izdataka podnositelju dosudio iznos od 20.000,00 eura.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2022. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava